

Kazatel: Josef Hurta

Písňe: 84, 1-3v., 695, 326, 604

Čtení: Jonáš 4

Text: Jonáš 4,10-11 *Hospodin řekl: "Tobě je líto skočce, s kterým jsi neměl žádnou práci, jemuž jsi nedal vzrůst; přes noc vyrostl, přes noc zrašel. A mně by nemělo být líto Ninive, toho velikého města, v němž je víc než sto dvacet tisíc lidí, kteří nedovedou rozeznat pravici od levice, a v němž je i tolik dobytka?"*

Jonáš byl po celém dnu dost vyřízený. Venku panovala vedra, teplota atakovala téměř třicet stupňů. Už se těšil, až se večer pohodlně rozvalí na pohovce, vytáhne z lednice lahvovou dvanáctku, pustí si zprávy a klimatizaci. Byl farářem místního sboru a měl za sebou náročnou neděli. Kázal v několika shromážděních, našťastí jedno a totéž kázání, a sice na text: „Nebudete-li činit pokání, všichni podobně zahynete.“ Inspiraci ke kázání měl ze zpráv: Válka na Ukrajině, zemětřesení v Jižní Americe, požáry různě po Evropě, vedro a sucho v Česku. Čekal, jestli dnes nepřibude ve zprávách nějaká další inspirace. Třeba nové civilní oběti na Ukrajině nebo prohra Baníku v baráži. Chtěl totiž příští neděli kázat na první žalm: „Protož neobstojí bezbožní na soudu, ani hříšníci v shromáždění spravedlivých.“ Jenže ten večer v televizi zrovna nic inspirativního nebylo. Loknul si ze sklenice piva a vyskočil: To pivo je teplé! Lednička zas nejede! A shořela i klimatizace. Člověk si už nemůže v klidu užít ani to válečné zpravodajství z fronty!

Milí přátelé, tady moji literární novelu opustíme, a budeme se konečně věnovat té biblické. Chtěl jsem jen na úvod přesadit biblické vyprávění do dnešních kulis, abychom si to dovedli trochu lépe představit.

Jonáš, ten biblický, měl vyřídit Boží slovo velikému a hříšnému městu Ninive. Chtěl před tímto úkolem utéct, protože mu bylo jasné, že je to práce nevděčná a marná. Proč kázat o pokání, když ho stejně nikdo činit nebude. Ví to předem. No schválně: Kdo z vás bude dnes po tomto kázání činit pokání? Nikdo! Tak to vidíte.

Jak ale víme, Pán Bůh Jonáše s pomocí bouře, pohanů a velryby nakonec přece jenom přiměl v Ninive kázat. Jonáš měl po tři dny obcházet město a volat: „Ještě čtyřicet dní, a Ninive bude vyvráceno.“ Ale prorok měl ještě jiný důvod, proč se mu do toho nechtělo. Co když se to Boží slovo nesplní? Co když bude něco kázat, a nakonec se ukáže, že je to jinak. Že k žádnému soudu nedojde. Budu vypadat jako hlupák, říkal si Jonáš. Nicméně přesto vstal a šel do Ninive, jak mu Hospodin uložil.

Kázal jen jeden den a stalo se nevídané. Ono to zabralo. A ninivští uvěřili v Boha, litovali svých hříchů a činili pokání. A nebylo to jen nějaké lidové hnutí. Ta obnova myšlení se dostala až do nejvyšších pater politiky a reforma proběhla i tam. I sám král vzal Boží slovo vážně. A nebylo to od něj žádné populistické rozhodnutí, ani jasná sázka na jistotu. Král a jeho rádcové to prostě zkusili, protože poznali, že to je vlastně jediná možnost, jak odvrátit strmý úpadek společnosti. Oni věděli, že to jde s Ninivem z kopce. Že zlá cesta, násilí, podvody a korupce nevedou k ničemu dobrému. A byli si vědomi i toho, že už je vlastně na nápravu příliš pozdě. Ale přesto to zkusili. Řekli si: „Kdo ví, možná že se Bůh v lítosti obrátí a odvrátí od svého planoucího hněvu a nezahyneme.“ A šli do toho. Zavedli přísná pravidla. Zatáhli za záchrannou brzdu, zpomalili ekonomiku, přestali plýtvat vodou, zavedli úsporná opatření, najeli na trvale udržitelné zdroje, přestali zadlužovat budoucí generace... Tedy, promiňte, to už zase aktualizuju. V bibli je jenom, že „lidé ani zvířata, skot ani brav at' nic neokusí, at' se nepasou a nepijí vodu. At' se zahalí do žíněné suknice, lidé i zvířata, a naléhavě at' volají k Bohu. Každý at' se odvrátí od své zlé cesty a od násilí, které mu lpí na ruce.“

I viděl Bůh, jak si počínají, že se odvracejí od své zlé cesty, a litoval, že jim chtěl učinit zlo, které ohlásil. – A neučinil tak.

„Co jsem říkal!“ rozeznil se Jonáš, „Bůh mi přikáže něco hlásat, a pak si to rozmyslí a ono se to nestane. Měl jsem za úkol ohlásit, že Ninive bude zničeno. To jsem také kázal. A nic se nestalo! Ninive stojí dál. Jak já teď vypadám! Ohlašuju Boží soud, a kde nic tu nic. Kde je ten jeho ohlášený příchod? Vždyť svět se točí dál, jako by se nechumelilo.“ A Jonáš, ten prorok špatných zpráv, propadl těžké depresi a začal dokonce pochybovat o smyslu své existence. Naříkal: „Hospodine, vezmi si můj život, už nemám, pro co bych žil.“

Do takového stavu se Jonáš dostal, protože nepochopil smysl svého poslání. Prorok přece nemá být poslem špatných zpráv, jméno Jonáš znamená holubice – posel míru – holubice, která zvěstuje konec potopy, konec Božího hněvu. Holubice, která je poslem Božího milosrdenství. Jonáš nepochopil, že Boží slovo, které hlásal, se také skutečně splnilo, ale jinak, než očekával. Boží slovo neplatí jako dogmatická poučka, jako logická pravda – nepravda, ani jako pouhý historický fakt. Ono se naplňuje tím, když vyvolá odpovídající reakci. Když slovo soudu přinese ovoce pokání. Když třeba vyprávěný příběh, byť fiktivní, způsobí reálnou změnu v životě žijících lidí. Tím se živé Boží slovo uskutečňuje, realizuje a stává se pravdivým. Vzдорovitý prorok to zatím nepochopil, ale Bůh s ním přesto nemínil skoncovat.

Je dobře, že tak planeš? položil mu Bůh otázku. Ale Jonáš na otázku neodpověděl. Možná si ji ani nepřipustil. Hospodin mu tedy uštědřil lekci. Ale ne jak to děláme my, když uštědříme dítěti pohavek, protože ho chceme vychovávat. Hospodin jednal s prorokem milostivě a shovívavě a navzdory jeho vzdoru mu ještě přilepšil. Nechal vyrůst skočec, až dvoumetrovou rychle rostoucí rostlinu, která poskytovala prorokovi v parném horku stín. Měla to být pro Jonáše ukázková lekce a Hospodin čekal, zda mu na to Jonáš skočí. A skočil. Skočec mu udělal velikou radost. Jonáš se radoval, že teď bude moci v klidu sledovat smrt bezbožníků, aniž by se sám na slunci spálil. A vše bude mít jako na dlani a v přímém přenosu.

Pak ale rostlinu nahlodil červ a ona uschla. A prorok se vztekal nad úhynem skočce. Chtěl se v klidu dívat na bombardování Ninive, na zabíjení civilistů v cizím městě z pohodlí svého obývacího pokoje a dopřávat si k tomu vychlazenou skočskou. A teď ji nemá, a kvůli inflaci a zdražování si ji už ani nemůže dovolit, a tak jen nadává, spílá, stěžuje si a je naštvaný na život, na počasí, na vládu a na Pána Boha, pokud tedy (žije-li v Česku) v něho ještě vůbec věří.

A Pán Bůh mu znovu klade otázku: „Je dobře, že pro ten skočec tak planeš?“ A Jonáš vzdorovitě: „Je to dobře! Planu hněvem až k smrti.“ Hospodin řekl: „Tobě je líto skočce, s kterým jsi neměl žádnou práci, jemuž jsi nedal vzrůst; přes noc vyrostl, přes noc zašel. A mně by nemělo být líto Ninive, toho velikého města, v němž je víc než sto dvacet tisíc lidí, kteří nedovedou rozeznat pravici od levice, a v němž je i tolik dobytka?“

Tak co, bratři a sestry, je nám stále ještě – tváří v tvář umírajícím hříšníkům – líto našich skočců a všelijakých jiných výdobytků, o něž v životě přicházíme?

Modlitba: *Pane, odpusť nám, když lpíme na svém pohodlí, když se nás nedotýká bída světa, když nejsme ochotni k obětem, když nám jsou lidské osudy lhostejné a když nepřejeme hříšníkům tvé milosrdenství. Amen.*

Přímluvná modlitba: *Pane náš, Ježíši Kriste, rádi přejeme dobrým lidem dobro a zlým zlo. Ale ty nás učíš přát dobro všem. A tak myslíme především na ty, které pokládáme za strůjce zla, za agresory a nepřátele. A modlíme se za ně, aby našli u tebe milost, činili pokání, opustili zlou cestu a obrátili se k tobě. Prosíme za země a národy, které chtějí jen kořistit a válčit. Kéž bys je v jejich plánech zastavil, a oni našli u tebe milost. Prosíme za lidi, které my odsuzujeme, ale ty se nad nimi slitováváš a proměňuješ je. Prosíme, posilni naši chatrnou víru, abychom dokázali uvěřit, že ty můžeš přivést k pokání úplně každého. Prosíme, pomoz lidem zvládat a zastavovat jejich konflikty – na Ukrajině v Iránu i kdekoli ve světě či mezi námi. Přimlouváme se za pokoj a mír na zemi, v naší zemi, v naší obci, v našich rodinách a v našem srdci. Pane, učiň s námi velké věci a zaradujeme se. Amen.*